Södra Roslagens
miljö- och hälsoskyddskontor

2026-10-08

Riktlinjer för prövning och tillsyn över servering av alkohol, försäljning av tobak och liknande produkter, folköl, tobaksfria nikotinprodukter samt handel med vissa receptfria läkemedel

Innehåll

Inledning **4**

Syfte **4**

Övergripande mål **5**

Lokalisering 5

Kulturevenemang 5

Idrottsplatser och idrottsevenemang 6

Serveringstillstånd och tillstånd för gårdsförsäljning **6**

Stadigvarande serveringstillstånd 6

Tillfälligt serveringstillstånd 6

Cateringtillstånd 7

Gemensam serveringsyta 7

Provsmakning 7

Gårdsförsäljning 7

Handläggning av ansökan 7

Handläggningstid 8

Tillfälligt tillstånd i avvaktan på nämnd 8

Remissförfarande 8

Serveringstider 9

Uteservering 9

Villkor till serveringstillstånd 9

Beslut i ärenden om serveringstillstånd och gårdsförsäljning 10

Tillsyn av serveringstillstånd 10

Förebyggande tillsyn 10

Yttre tillsyn 10

Inre tillsyn 10

Ingripande och återkallelse 11

Tobakstillstånd **11**

Handläggning av ansökan om tobakstillstånd 11

Handläggningstid 11

Tillfälligt tillstånd i avvaktan på nämnd 12

Remissförfarande 12

Tillsyn av tobaksförsäljning 12

Förebyggande tillsyn 12

Yttre tillsyn 12

Kontrollköp 13

Inre tillsyn 13

Folköl, tobaksfria nikotinprodukter, elektroniska cigaretter och receptfria läkemedel 13

Anmälan om försäljning 13

Tillsyn 13

Förebyggande tillsyn 13

Yttre tillsyn 14

Kontrollköp 14

Avgifter 14

Inledning

Att få ett tillstånd att servera eller sälja alkohol eller bedriva handel med tobak innebär ett stort ansvar. Kommunen förväntar sig att den om beviljats tillstånd lever upp till lagens krav på lämplighet och skötsamhet. Dessutom förutsätts tillståndsinnehavarna aktivt arbeta med att förebygga brott och minimera verksamhetens negativa påverkan på omgivningen, till exempel störningar till närboende.

En innehavare av ett tillstånd ska vara lämplig för den socialt ansvarsfulla uppgiften att servera spritdryck, starköl, vin, andra jästa alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat. För att få och inneha ett tillstånd krävs god kännedom om alkohollagstiftningen och ekonomiska förutsättningar att sköta verksamheten på ett tillfredställande sätt. Lämplighetsprövningen omfattar även en prövning av ekonomisk skötsamhet och brottslig belastning.

Servering av alkoholdrycker ska vara ansvarsfull och präglas av måttfullhet. För samtliga tillståndsinnehavare gäller återhållsamhet vid servering så att skadeverkningar av alkohol förhindras och att ordning och nykterhet gäller såväl på serveringsstället som i dess direkta närhet.

Lagen om tobak och liknande produkter har som syfte att begränsa de hälsorisker och olägenheter som hör ihop med bruk av tobaksprodukter. Den som beviljas tillstånd att bedriva handel ska med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden och omständigheter i övrigt vara lämplig och bedriva verksamheten i enlighet med de krav som lagen om tobak och liknande produkter.

Syfte

Enligt 8 kap 9 § alkohollagen (2010:1622) ska kommunen ha tydliga riktlinjer för ansökan om serveringstillstånd. Riktlinjerna ska utgå från alkohollagens regler som inom vissa området ger kommunen rätt att utveckla sin egen alkoholpolitik. Kommunens riktlinjer får inte vara normerande eller avvika från alkohollagen.

Alla som söker tillstånd och som uppfyller alkohollagens krav ska beviljas serveringstillstånd. Dessa riktlinjer ska förtydliga vilka krav som ställs och utgör kommunens komplement till alkohollagen.

Danderyds kommun vill främja ett levande nöjesutbud och ett rikt restaurangliv samtidigt som otrygghet och skador kopplade till överkonsumtion av alkohol begränsas. Riktlinjerna ska skapa förutsättningar för näringsidkare att ansvarsfullt utveckla Danderyds krogliv och samtidigt bidra till ett tryggt samhälle för kommuninvånare och besökare.

Genom riktlinjerna uppnås en förutsägbarhet för den som ansöker om tillstånd enligt alkohollagen och lagen om tobak och liknande produkter. Alla som berörs av Danderyds tillsyn ska behandlas lika.

Övergripande mål

Utgångspunkten för Danderyds prövning och tillsyn enligt alkohollagen och lagen om tobak och liknande produkter utgår från följande övergripande mål:

- Kommuninvånare ska känna sig trygga i krogmiljön.
- Det ska vara lätt att starta och driva restaurangverksamhet.
- Konkurrens på lika villkor ska gälla i restaurang- och tobaksbranschen.
- Överkonsumtion av alkohol ska undvikas, framförallt bland ungdomar och unga vuxna.
- Minderåriga ska skyddas från tobak och liknande produkter.

Lokalisering

I områden med stadsbebyggelse i Danderyd ska ett levande nöjesutbud och ett rikt restaurangliv främjas. Nattklubbar och verksamheter som har dans- eller livemusikinriktning bör i första hand lokaliseras så att risken för störning till omgivningen minimeras.

Kulturevenemang

Serveringstillstånd kan beviljas vid kulturevenemang utom- och inomhus för servering av starköl, vin eller andra jästa alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat. En noggrann prövning av förutsättningarna görs i varje enskilt fall. Vid bedömningen läggs stor vikt vid att ordning och säkerhet ska kunna hållas under hela serveringstiden samt att barn och unga inte kan nå alkoholdrycker, eller att evenemanget associeras med alkohol.

Idrottsplatser och idrottsevenemang

I Danderyd kan serveringstillstånd vid idrottsplatser och i samband med idrottsevenemang beviljas för servering av starköl, vin eller andra jästa alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat. En noggrann prövning av förutsättningarna görs i varje enskilt fall. Vid bedömningen läggs stor vikt vid att ordning och säkerhet ska kunna hållas under hela serveringstiden samt att barn och unga inte kan nå alkoholdrycker, inklusive folköl, eller förknippa sportevenemanget med alkohol.

Serveringstillstånd och tillstånd för gårdsförsäljning

Servering av alkohol kräver i regel serveringstillstånd. För att undantas tillståndskravet ska serveringen ske under ett enstaka tillfälle, till självkostnadspris och i lokaler där det inte sker yrkesmässig försäljning av varor eller tjänster.

Det finns olika typer av serveringstillstånd. Ett serveringstillstånd gäller alltid för servering för en specifik serveringsyta och serveringstid.

För mindre oberoende tillverkare av alkoholprodukter är det möjligt att ansöka tillstånd för handel direkt till slutkonsument, så kallad gårdsförsäljning.

Stadigvarande serveringstillstånd

Stadigvarande serveringstillstånd gäller tills vidare, antingen året runt eller under en årligen återkommande period, till exempel under sommaren. Ett stadigvarande tillstånd kan beviljas antingen till allmänheten eller till slutet sällskap. För att serveringen ska anses ske till ett slutet sällskap krävs att alla gäster är kända innan serveringen inleds och att det finns ett gemensamt intresse, till exempel en förening eller ett företag.

För att få ett stadigvarande tillstånd till allmänheten måste lokalen vara anpassad för den inriktning verksamheten har och vara lämplig ur brandsäkerhetssynpunkt.

Tillfälligt serveringstillstånd

Tillfälliga serveringstillstånd kan sökas för enstaka tillfällen eller enstaka tidsperioder. En förutsättning för att ett tillfälligt serveringstillstånd ska beviljas är att det inte är fråga om regelbunden eller återkommande verksamhet. Detta för att skydda den ordinarie restaurangnäringen mot osund konkurrens.

Tillfälliga serveringstillstånd kan medges vid högst 10 tillfällen för samma sökande per år eller för en tidsperiod på maximalt en vecka. Vid mer omfattande verksamhet ska ett stadigvarande serveringstillstånd sökas.

Ett tillfälligt serveringstillstånd kan beviljas antingen till allmänheten eller till ett slutet sällskap. För att serveringen ska anses ske till ett slutet sällskap krävs att alla gäster är kända och att det finns ett gemensamt intresse, t.ex. förening, företag eller bröllop.

Cateringtillstånd

Den som bedriver cateringsverksamhet kan beviljas stadigvarande serveringstillstånd för catering. Inför varje serveringstillfälle måste lokalen där serveringen äger rum anmälas till kommunen.

Gemensam serveringsyta

Flera tillståndsinnehavare har möjlighet att ansöka om ett gemensamt serveringsutrymme. Den gemensamma serveringsytan kan vara antingen inomhus eller utomhus. Ett tillstånd för gemensam serveringsyta förutsätter att samtliga sökande har ett eget serveringstillstånd.

Provsmakning

Partihandlare och producenter av alkoholdrycker och alkoholliknande preparat kan beviljas tillstånd för provsmakning till allmänheten. Provsmakning innebär servering av små mängder av olika produkter för att kunna få en uppfattning om kvalitet och smak. Syftet är att företagare ska få möjlighet att marknadsföra sina produkter och informera kundgrupper om sitt sortiment.

Provsmakningstillstånd kan beviljas stadigvarande eller för enstaka provsmakningstillfälle.

Gårdsförsäljning

Gårdsförsäljning innebär att en småskalig, yrkesmässig producent säljer egenproducerade alkoholdrycker direkt till konsument. Försäljningen ska vara kopplad till ett kostnadsbelagt, arrangerat besök där konsumenten får information om alkoholens skadeverkningar. Försäljning får endast ske till personer som fyllt 20 år och från ett avgränsat utrymme som producenten disponerar. Försäljningen får ske mellan klockan 10.00 och 20.00 och är begränsad till vissa mängder per besök. För att få tillstånd krävs bland annat att tillverkningen är småskalig och att producenten är oberoende av andra tillverkare.

Handläggning av ansökan

I alkohollagen regleras hur kommunen ska handlägga en ansökan om tillstånd.

Handläggningstid

Enligt alkoholförordningen ska en kommun fatta beslut i ett ärende om tillstånd inom fyra månader från det att fullständig ansökan har kommit in till kommunen.

Faktisk handläggningstid i enskilda ärenden beror till stor del på vilka underlag som lämnas in av den som söker serveringstillstånd. Korrekta och relevanta uppgifter underlättar remisshanteringen och leder till kortare handläggningstid.

Nedan följer vägledande handläggningstider för specifika ärendetyper

- Stadigvarande tillstånd/tillstånd för gårdsförsäljning 2 månader
- Ändring av ägaruppgifter 1 månad
- Tillfälligt tillstånd till allmänheten enl. riktlinjer 2 veckor
- Tillfälligt tillstånd till allmänheten utanför riktlinjer 2 månader
- Tillfälligt tillstånd (slutet sällskap) 2 veckor
- Tillfällig ändring i tillstånd 1 månad
- Anmälningsärenden (kryddning, provsmakning m.m.) 1 vecka

Tillfälligt tillstånd i avvaktan på nämnd

Om det, med hänsyn till tidpunkten för nämndens kommande sammanträden, föreligger en risk att de vägledande handläggningstiderna överskrids, får ett tillfälligt serveringstillstånd beviljas efter särskild ansökan. Det tillfälliga tillståndet gäller i avvaktan på nämndens slutliga prövning av ansökan om tillstånd.

Ett tillfälligt tillstånd får endast beviljas om förutsättningarna enligt dessa riktlinjer är uppfyllda. Tillfälligt tillstånd beviljas inte i de fall beslutsförslaget som läggs fram för nämnden vid den slutliga prövningen är att avslå ansökan.

Remissförfarande

I samband med handläggningen av en ansökan om tillstånd kan kommunen inhämta andra myndigheters yttranden.

- Polismyndigheten yttrar sig genom utdrag ur belastnings- och misstankeregistren om sökandes lämplighet. Dessutom kan polisen lämna information om det område som den sökande vill etablera sin serveringsverksamhet i.

- Skatteverket och Kronofogdemyndigheten yttrar sig om bolagets och företrädarnas eventuella ekonomiska skulder.
- Den kommunala räddningstjänsten yttrar sig om lokalens lämplighet ur brandskyddssynpunkt.
- Miljö- och hälsoskyddsnämnden yttrar sig i frågor om störningar till närboende.

Om ansökan gäller tillfälligt serveringstillstånd till allmänheten inhämtas yttrande endast från Polismyndigheten.

Serveringstider

Vid beviljande av serveringstillstånd ska social hänsyn väga tyngre än affärsmässiga eller konkurrensmässig hänsyn i fråga om serveringstider. Vid prövning av serveringstid beaktas särskilt risker för olägenhet i fråga om ordning och nykterhet samt människors hälsa.

Serveringstillstånd beviljas normalt inte för servering innan klockan 11.00. Om ett serveringsställe är beläget i eller i direkt anslutning till hus med bostäder beviljas normalt inte tillstånd för servering efter kl. 01.00 inomhus och efter kl. 23.00 utomhus. Serveringstillstånd till klockan 24.00 utomhus kan efter särskild ansökan beviljas under en prövotid på ett år. Efter prövotiden kan tillståndsinnehavaren ansöka om stadigvarande serveringstid utomhus till kl. 24.00.

Remissvar från miljö- och hälsoskyddsinspektören samt Polismyndigheten är vägledande vid beslut om serveringstider utanför den så kallade normaltiden 11.00-01.00 inomhus samt vid serveringstid utomhus efter kl. 23.00.

Uteservering

En uteservering ska vara avgränsad och överblickbar för serveringspersonal. Serveringstiden kan begränsas på uteserveringar för att minimera störningen för närboende.

Villkor till serveringstillstånd

För att motverka risker för olägenhet i fråga om ordning och nykterhet samt risken för olägenhet för människors hälsa får ett serveringstillstånd förenas med villkor. Villkor kan endast meddelas i samband med beslut om nytt eller utökat serveringstillstånd. Villkoren är generella och bedöms i varje enskilt fall.

Nedan följer ett urval av villkor som kan förenas med serveringstillstånd

- Förordnade ordningsvakter från klockan 22.00 vid servering efter kl. 01.00.
- Förordnade ordningsvakter vid större evenemang.

- Att tillståndsinnehavare regelbundet deltar i utbildning i ansvarsfull alkoholservering.
- Att uteservering ska vara utrymd 30 minuter efter att serveringstiden upphört.
- Att serveringen begränsas till att endast omfatta bordsservering.

Beslut i ärenden om serveringstillstånd och gårdsförsäljning

Beslut i ärenden om serveringstillstånd fattas av socialnämnden i Danderyds kommun eller den nämnden delegerat beslutanderätten till.

Tillsyn av serveringstillstånd

Enligt alkohollagen är kommunen och Polismyndigheten tillsynsmyndighet över serveringsställen. Tillsynen består av förebyggande tillsyn, yttre tillsyn och inre tillsyn.

Förebyggande tillsyn

Den förebyggande tillsynen inkluderar råd, platsbesök, stöd och information till samtliga serveringsställen. Förutom information på kommunens webbplats och i riktade utskick anordnas årliga informationsträffar till vilka tillståndsinnehavarna bjuds in. Tillståndsinnehavare erbjuds dessutom möjlighet att delta i utbildning i ansvarsfull alkoholservering två gånger per år.

Yttre tillsyn

Den yttre tillsynen består av oanmälda besök på serveringsstället för att säkerställa att tillståndsinnehavaren uppfyller alkohollagens krav på ordning och nykterhet. Besöken kan ske tillsammans med andra myndigheter.

Kontroll kan även ske över att det finns serveringsansvarig personal på plats, att mat och alkoholfria alternativ kan beställas samt att marknadsföringen av alkoholdrycker sker korrekt.

Inre tillsyn

Den inre tillsynen är administrativ och genomförs för att kontrollera att tillståndsinnehavare fortsättningsvis uppfyller alkohollagens krav på personlig och ekonomisk lämplighet. Tillsynen sker genom årliga remisser till Polismyndigheten samt Skatteverket. Bevakning av bolagsförändringar sker även löpande via kreditupplysningstjänster.

Ingripande och återkallelse

Kommunen kan fatta beslut om erinran eller varning om det blir känt att en tillståndsinnehavare inte uppfyller de villkor som meddelats när tillståndet beviljades eller att en tillståndsinnehavare inte följer alkohollagens bestämmelser.

Enligt alkohollagen ska kommunen återkalla ett serveringstillstånd

- Om tillståndet inte längre utnyttjas (t.ex. vid ägarbyte).
- Om det med tillståndsinnehavarens vetskap förekommit brottslig verksamhet på eller i anslutning till serveringsstället utan att innehavaren ingripit.
- Om tillståndsinnehavaren har brutit mot alkohollagen på ett sådant sätt att en varning inte är en tillräckligt ingripande åtgärd, eller om en eller flera varningar tilldelats innehavaren utan att förhållandena som givit anledning till varningen rättats till.

Tobakstillstånd

All handel med tobaksprodukter kräver tillstånd. Tillstånd kan beviljas för tillfällig eller för stadigvarande försäljning. För att bedriva partihandel krävs särskilt tillstånd.

Handläggning av ansökan om tobakstillstånd

I lagen om tobak och liknande produkter regleras hur kommunen ska handlägga en ansökan om serveringstillstånd.

Handläggningstid

Enligt förordningen om tobak och likande produkter ska en kommun fatta beslut i ett ärende om försäljningstillstånd inom fyra månader från det att fullständig ansökan har kommit in till kommunen.

Faktisk handläggningstid i enskilda ärenden beror till stor del på vilka underlag som lämnas in av den som söker tillstånd. Korrekta och relevanta uppgifter underlättar remisshanteringen och leder till kortare handläggningstid.

Nedan följer vägledande handläggningstider för specifika ärendetyper

- Stadigvarande tillstånd 2 månader
- Ändring av ägaruppgifter 1 månad
- Tillfälligt tillstånd 2 veckor

Tillfälligt tillstånd i avvaktan på nämnd

Om det, med hänsyn till tidpunkten för nämndens kommande sammanträden, föreligger en risk att de vägledande handläggningstiderna överskrids, får ett tillfälligt serveringstillstånd beviljas efter särskild ansökan. Det tillfälliga tillståndet gäller i avvaktan på nämndens slutliga prövning av ansökan om tillstånd.

Ett tillfälligt tillstånd får endast beviljas om förutsättningarna enligt dessa riktlinjer är uppfyllda. Tillfälligt tillstånd beviljas inte i de fall beslutsförslaget som läggs fram för nämnden vid den slutliga prövningen är att avslå ansökan.

Remissförfarande

I samband med handläggningen av en ansökan om försäljningstillstånd inhämtar kommunen andra myndigheters yttranden.

- Polismyndigheten yttrar sig genom utdrag ur belastnings- och misstankeregistren om sökandes lämplighet.
- Skatteverket och Kronofogdemyndigheten yttrar sig om bolagets och företrädarnas eventuella ekonomiska skulder.

Om ansökan avser partihandel med egen import inhämtar kommunen yttrande även från Tullverket.

Tillsyn av tobaksförsäljning

Enligt lagen om tobak och likande produkter är kommunen och Polismyndigheten tillsynsmyndighet över tobaksförsäljning i detalj- och partihandel. Kommunens tillsyn består av förebyggande tillsyn, yttre tillsyn, kontrollköp och inre tillsyn. Kommun genomför årligen inre tillsyn samt antingen yttre tillsyn eller kontrollköp.

Förebyggande tillsyn

Den förebyggande tillsynen inkluderar råd, platsbesök, stöd och information till samtliga tillståndsinnehavare. Förutom information på kommunens webbplats och i riktade utskick, anordnas årliga informationsträffar till vilka tillståndsinnehavarna bjuds in.

Yttre tillsyn

Den yttre tillsynen består av oanmälda besök på försäljningsstället för att säkerställa att tillståndsinnehavaren uppfyller lagstiftningens krav. Besöken kan ske tillsammans med andra myndigheter.

Kontrollköp

Kontrollköp är en metod för att undersöka hur ålderskontrollen fungerar. Resultatet kan användas för att ha en dialog mellan kommunen, den som lämnar ut varan och näringsidkaren. Det är inte möjligt använda kontrollköp som grund för ingripande.

Vid kontrollköp anlitar kommunen en kontrollköpare. Det är en person som är över 18 år som till utseendet kan förväxlas med en ungdom under 18 år. Kontrollköp sker alltid utan att näringsidkaren får veta något i förväg.

Inre tillsyn

Den inre tillsynen är administrativ och genomförs för att kontrollera att tillståndsinnehavare fortsättningsvis uppfyller lagstiftningens krav på personlig och ekonomisk lämplighet. Tillsynen sker genom årliga remisser till Polismyndigheten och Kronofogdemyndigheten. Bevakning av bolagsförändringar sker även löpande via kreditupplysningstjänster.

Folköl, tobaksfria nikotinprodukter, elektroniska cigaretter och receptfria läkemedel

Försäljning av folköl, tobaksfria nikotinprodukter och elektroniska cigaretter måste anmälas till kommunen innan försäljning inleds. Handel med läkemedel enligt lagen om handel med vissa receptfria läkemedel sak anmälas till Läkedelsverket.

Anmälan om försäljning

Hur anmälan ska ske och vad den ska innehålla regleras i alkohollagen, lagen om tobak och liknande produkter samt lagen om tobaksfria nikotinprodukter. Läkemedelsverket meddelar kvartalsvis vilka försäljningsställen som anmält handel med vissa receptfria läkemedel.

Tillsyn

Kommunen är tillsynsmyndighet över handel med folköl, tobaksfria nikotinprodukter, elektroniska cigaretter och receptfria läkemedel. Kommunens tillsyns består av förebyggande tillsyn, yttre tillsyn och kontrollköp. Kommun genomför årligen yttre tillsyn eller kontrollköp på minst ett av produktområdena.

Förebyggande tillsyn

Den förebyggande tillsynen inkluderar råd, platsbesök, stöd och information till samtliga tillståndsinnehavare.

Yttre tillsyn

Den yttre tillsynen består av oanmälda besök på försäljningsstället för att säkerställa att tillståndsinnehavaren uppfyller lagstiftningens krav.

Kontrollköp

Kontrollköp är på motsvarande sätt som vid tobakstillsyn en metod för att undersöka hur ålderskontrollen fungerar. Resultatet kan användas för att ha en dialog mellan kommunen, den som lämnar ut varan och näringsidkaren. Det är inte möjligt använda kontrollköp som grund för administrativ åtgärd.

Avgifter

Kommunens kostnader för handläggning av ärenden och tillsyn finansieras med avgifter.

Aktuell taxa finns publicerad på https://www.taby.se/srmh/taxor-och-avgifter.